

Notat om hvordan skoleledere og kommuner har oplevet satsningen "It i folkeskolen"

1 Indledning

Dette notat indgår i Undervisningsministeriets og Danmarks Evalueringsinstituts (EVA's) projekt vedrørende erfaringer og perspektiver på skolers og kommuners arbejde med at anvende it i skolen. Læs mere om projektet på www.eva.dk.

Projektet er gennemført i tilknytning til Undervisningsministeriets satsning "It i folkeskolen" (ITIF). Satsningen er gennemført i perioden 2004-08 og har med den kommunale medfinansiering haft et omfang på omkring 750 mio. kr. Satsningen har bl.a. støttet indkøb af computere til elever i 3. klasse, udvikling af nye digitale læremidler, mere undervisningsindhold på EMU'en, som er den nationale portal med digitalt indhold til skoleverdenen, og desuden en række værktøjer til videndeling og spredning af "best practice". En samlet beskrivelse af ITIF-satsningen og dens generelle resultater kan ses på:

<http://www.uvm.dk/Uddannelse/Folkeskolen/Om%20folkeskolen/Fokusomraader/It%20i%20folkeskolen.aspx>.

I dette notat præsenteres en række kvalitative resultater omkring hvordan skoleledere og kommuner har oplevet ITIF-satsningen. Formålet med dette notat er at besvare følgende spørgsmål:

- Hvordan har skoleledere og kommuner forholdt sig strategisk til ITIF-satsningen?
- Hvordan oplevede skoleledere og kommuner deres handlerum i forbindelse med anskaffelsen af it-udstyr med støtte fra ITIF-satsningen?
- Hvilke initiativer har skoleledere og kommuner igangsat for at understøtte anvendelsen af det it-udstyr som er indkøbt med støtte fra ITIF-satsningen?
- Hvordan vurderer skoleledere og kommuner udbyttet af ITIF-satsningen?
- Hvordan følges ITIF-satsningen op i fremtiden på skolerne og i kommunerne?

Notatet er struktureret så det næste afsnit indledningsvis indeholder en beskrivelse af undersøgelsens omfang og metode. Dernæst sættes der i fire afsnit fokus på 11 selvevaluerende skoleledelsesteams og kommuners strategiske overvejelser og erfaringer i forbindelse med deres ansøgning om tilskud fra ITIF-satsningen. Afslutningsvis præsenteres i to afsnit en følgegruppes vurdering af resultaterne præsenteret i notatet og gruppens forslag til initiativer som kan understøtte den fremtidige udvikling af it i skolen.

2 Undersøgelsens omfang og metode

Resultaterne som præsenteres i dette notat, bygger på to undersøgelsesaktiviteter. Den primære del udgøres af en analyse af 11 skoleledelsesteams og kommuners selvevaluering af udmøntningen af ITIF-satsningen. Efterfølgende blev resultaterne af denne analyse præsenteret for projektets følgegruppe som kommenterede og perspektiverede resultaterne.

2.1 Selvevaluering blandt 11 skoleledelsesteams og kommuner

I undersøgelsen er selvevaluering anvendt som den primære evalueringsmetode. Selvevaluering er en kvalitativ metode som EVA har anvendt i evalueringsprojekter for grundskolen på mange områder. Læs mere om selvevaluering i hæftet *Nøgler til forandring* som kan downloades fra www.eva.dk.

11 kommuner og en skole i hver af disse kommuner blev udvalgt til at deltage i undersøgelsen. Skolernes ledelsesteam og en gruppe af medarbejdere fra kommunen som har ansvar for at støtte skolernes anvendelse af it, blev bedt om at selvevaluere den lokale udmøntning af ITIF-satsningen. Disse to grupper blev valgt da de var ansvarlige for at ansøge om tilskud og for at implementere det indkøbte computerudstyr efterfølgende. En oversigt over de deltagende kommuner og skoler og en nærmere beskrivelse af undersøgelsens forløb kan ses i rapporten *It i skolen. Status og visioner* som kan downloades fra www.eva.dk.

Deltagerne blev i selvevalueringsrapporten bedt om at beskrive hvordan ITIF-satsningen er blevet implementeret lokalt, herunder hvilke overvejelser der lå bag den endelige ansøgning om tilskud. Dernæst blev deltagerne bedt om at analysere og vurdere udbyttet af og styrker og svagheder ved ITIF-satsningen – både i forhold til hvordan satsningen er blevet implementeret lokalt og i forhold til de nationale rammer for satsningen. Endelig blev deltagerne bedt om at vurdere hvilke forhold der er vigtige for dem at overveje hvad angår evt. fremtidige tilbud om særlige midler til indkøb eller understøttelse af anvendelsen af it.

Denne undersøgelse blev gennemført som en del af deltagernes selvevaluering, som bestod af to dele. Første del havde fokus på anvendelsen af it i skolen generelt, og en anden del havde fokus på udmøntningen af ITIF-satsningen. Deltagernes rapporter om udmøntningen af ITIF har haft et mindre omfang og været mindre uddybende end deres rapporter om it i skolen generelt). Årsagen til dette kan være at deltagerne ikke har fundet udmøntningen af ITIF lige så interessant at beskrive og analysere som anvendelsen af it i skolen generelt. Muligvis har deltagerne ikke gjort sig nær så mange overvejelser om udmøntningen af ITIF-satsningen. Det er også en mulighed at deltagerne ikke har haft mere tid eller har mistet interessen efter at have beskrevet og analyseret det første emne i deres selvevalueringsrapport. EVA vurderer, efter at have besøgt og interviewet deltagerne, at alle tre årsager har spillet ind på datamaterialet. EVA vurderer dog at tendenserne i analysen er pålidelige.

2.2 Resultaterne af undersøgelsen kommenteret og perspektiveret af følgegruppen

For at perspektivere undersøgelsens resultater blev de præsenteret og diskuteret på et seminar med deltagelse af projektets følgegruppe. Seminaret blev afholdt 26. maj 2009 i Middelfart. I appendiks A findes en oversigt over deltagerne på seminaret.

Deltagerne havde inden seminaret fået tilsendt et udkast af dette notat med analysen af resultaterne af skoleledernes og kommunernes selvevaluering. På seminaret fik deltagerne

indledningsvis en kort opsummering af de centrale resultater hvorefter de i grupper diskuterede følgende spørgsmål:

- 1 Kan I genkende resultaterne af undersøgelsen som de er præsenteret i notatet? Hvad kan I ikke genkende?
- 2 Hvad har I oplevet som styrker og svagheder ved ITIF-satsningen?
- 3 Undersøgelsen viser at de fleste kommuner og skoler ikke har en strategi for den fremtidige opgradering af det anskaffede udstyr. Diskuter i gruppen hvad der realistisk kan gøres for at imødekomme dette. Noter på gule lapper jeres anbefalinger til henholdsvis nationalt og kommunalt niveau og skoleniveau.

3 De strategiske overvejelser

Et hovedsigte med ITIF-satsningen har været opgradering af computerudstyr i folkeskolen hvor der særligt er satset på anskaffelse af computerudstyr til 3. klasse. Undervisningsministeriet har ydet et tilskud på 2.000 kr. per elev i 3. klasse under forudsætning af kommunal medfinansiering på et tilsvarende beløb. Tilskud til computerudstyr til 3. klasse udgjorde 75 % af den samlede bevilling i ITIF-satsningen. Tilskuddet blev ydet over tre år, dvs. til tre år-gange.

Det fremgår af skoleledernes og kommunernes selvevalueringsrapporter at ITIF-satsningen for dem også primært har drejet sig om kvantitativ opgradering af computerudstyr og om skift fra stationære til bærbare computere.

Side
3/15

3.1 Kommunalt fokus var på elev per computer-ratio – ikke på implementeringen eller udbyttet af it i skolen

Det fremgår af selvevalueringsrapporterne at der på kommunalt niveau primært har været fokus på at opgradere computerudstyr og bringe elev per computer-ratioen ned. De fleste af kommunerne har ikke i forbindelse med anskaffelsen af computerudstyret formuleret mål for anvendelsen af det eller fulgt op på udbyttet af satsningen.

En kommune beskriver det således på denne måde i deres sin selvevalueringsrapport: *"Kommunen var meget fikseret på den kvantitative målsætning der lå i at få computer-elev-kvotienten ned på 1:6. Derfor forelå der ikke en overordnet implementeringsplan for det indkøbte udstyr"*. Denne kommune giver også desuden udtryk for at den ikke har overblik over skolernes anvendelse af det indkøbte udstyr og de udgifter der er fulgt med. Dette forklarer kommunen med at den generelt lader skolerne styre så meget som muligt af økonomien selv.

Et skoleledelsesteam i en anden kommune har følgende vurdering af den kommunale tilgang til tilskudsmuligheden: *"Der blev ikke opstillet specielle mål for udbyttet af ITIF-satsningen på kommunalt plan. Generelt var der et enormt behov for mere it-udstyr, i særdeleshed til indskoling"*. I forlængelse heraf har forventningen i kommunen været at skolerne kunne anskaffe så meget it-udstyr at *"(...) det reelt blev muligt at anvende it i den daglige undervisning"*. Konkluderende kan man sige at det har været et problem ikke at have computerudstyr nok, og hvis det blev sikret med satsningen, så ville anvendelsen af it i den daglige undervisning blive en realitet.

3.2 Skolernes ledelsesteam forventede at et øget antal computere automatisk ville styrke anvendelsen af it

På skolerne kan der iagttages samme tendens som på det kommunale niveau. Ledelsesteamene har generelt haft fokus på valg og anskaffelse af computerudstyret. Eksempelvis beskriver et ledelsesteam sine forventninger sådan: *"Vores mål og forventninger til skolens udbytte af it-udstyret var bl.a., at lærerne skulle få lettere adgang til it, idet vi fik flere pc'er både i undervisningslokalerne og i lærerforberedelsesrummet. Vores mål var et lettilgængeligt og velfungerede undervisningsnet."*

Som på kommunalt niveau har der på skolerne været en implicit forventning om at et øget antal computere automatisk ville styrke anvendelsen af it, og derfor har mange ikke specifikt formuleret hvordan anskaffelsen af udstyret konkret skulle styrke anvendelsen af it på skolen. Et ledelsesteam udtrykker det sådan i deres selvevalueringsrapport: *"Skolen har ikke haft en klar målformulering i forhold til implementeringen af det udstyr, vi har fået med støtte gennem ITIF. Vi havde klare forventninger til, at det nye udstyr (og) mængden af maskiner ville fremme it-anvendelsen i det daglige. Jo flere maskiner, des færre elever pr. maskine"*. På denne skole vurderer skoleledelsen at det imidlertid har været problematisk at der ikke har været klare forventninger til hvad det nye udstyr skulle bidrage med, som afsæt for dialogen mellem ledelsen og lærerne.

4 Rammerne for computerudstyr som er anskaffet med tilskud

Kommunerne har udstykket den økonomiske ramme og i flere tilfælde valgt hvilke mærker og modeller af computerudstyr skolerne kunne anskaffe med tilskud fra ITIF-satsningen. Lokalt på skolerne var der mulighed for at vælge de modeller og typer af computerudstyr der passede bedst til skolen.

4.1 Rammerne for hvilke mærker og modeller af computere skolerne kunne indkøbe, er blevet udstykket af kommunerne

Den overordnede økonomiske ramme og hvilke mærker og modeller af computere skolerne kunne indkøbe, er for de fleste af skolernes vedkommende blevet besluttet af kommunen. Skolerne har herefter anskaffet computerudstyr inden for de udstukne rammer.

Eksempelvis beskriver en kommunal enhed, som har ansvar for it i skolen, at den udvalgte et antal forskellige computere der levede op til en række fastlagte kvalitetskrav. Listen omfattede både stationære og bærbare computere. Det var skolerne selv der valgte hvilke typer af computere de ville anskaffe. Ideen bag denne anskaffelsesmetode var at skolerne selv skulle være medansvarlige for valget af udstyr og dermed også tvinges ind i overvejelser om hvordan de vil bruge it i undervisningen, og hvilket udstyr der bedst vil kunne understøtte de ønskede aktiviteter.

Selvevalueringsrapporterne viser dog en tendens til at udbuddet af computerudstyr ikke nødvendigvis er defineret ud fra pædagogiske overvejelser, men flere steder ud fra overvejelser om driftssikkerhed og support. Kun enkelte af de deltagende kommuner har udelukkende opstillet en økonomisk ramme uden bindinger i forhold til hvilke mærker og modeller der kunne anskaffes.

I et enkelt tilfælde har kommunen sat rammerne, men skolens ledelsesteam beskriver i sin selvevalueringsrapport hvordan skolen er blevet hørt. Skolens ledelsesteam blev taget med på råd og fik mulighed for at udtrykke sine ønsker hvorefter kommunen centralt besluttede hvad der skulle indkøbes – både under hensyntagen til skolernes ønsker og med henblik på "de politiske målsætninger". Herefter stod kommunen for indkøb, klargøring og installation af computerudstyret.

Enkelte af kommunerne bemærker dog at der var meget bureaukrati og kontrol i forbindelse med tilskuddet til computerudstyret. En kommune skriver i sin selvevalueringsrapport: *"Vi føler, at det var et udtryk for en manglende tillid til, at man lokalt i kommunerne og på skolerne selv var i stand til at sikre, at midlerne blev brugt efter forskrifterne"*.

4.2 Valg af computerudstyr er foretaget lokalt på skolerne

Efter at kommunen havde sat den overordnede ramme, blev det besluttet lokalt på skolerne hvilket udstyr der skulle indkøbes.

Generelt er det ledelsesteamet der sammen med den eller de it-ansvarlige har besluttet hvad der skulle indkøbes, for derefter at informere lærerne. Eksempelvis beskriver et ledelsesteam forløbet på skolen på denne måde: *"Lærerne er løbende i perioden blevet informeret om beslutningerne på skolen og centralt i kommunen med hensyn til indkøb. Hvad er besluttet, hvad leveres og hvornår, hvor bliver materialerne placeret, og hvornår er det hele klargjort og klar til brug."*

Der er dog også skoler hvor hele lærerkollegiet har været involveret. På en skole forklarer ledelsesteamet at det i samarbejde med it-vejlederne undersøgte forskellige muligheder, bl.a. gennem besøg på andre skoler, for herefter på et pædagogisk rådsmøde at skitsere flere forskellige løsningsforslag for det samlede lærerkollegium. Her diskuterede lærerne og ledelsen de mulige løsninger hvorefter der blev truffet en beslutning. På samme skole forklarer skoleledelsen dog at andre beslutninger om fx interaktive tavler og valg af videndelingssystem blev truffet hhv. af skoleledelsen og på kommunalt niveau.

Et enkelt ledelsesteam fremhæver det som en styrke ved ITIF-satsningen at tilbuddet er strakt over en treårig periode. Det har givet skolen mulighed for planlægning og hurtig udskiftning af gamle generationer af computere.

Generelt vurderer skolernes ledelsesteam i deres selvevalueringsrapporter at de lokalt har haft stor indflydelse på hvilket computerudstyr der er blevet anskaffet, og ingen udtrykker i deres selvevalueringsrapporter at de i deres valg af udstyr er blevet begrænset.

Det er forskelligt hvilke typer af computerudstyr skolerne har anskaffet. Nogle har valgt stationære computere, men flest har valgt bærbare. En af de skoler der har anskaffet stationære computere (og senere "tynde klienter"), har gjort det for at få så mange computere som muligt for de afsatte penge. Skolens ledelsesteam beskriver sine argumenter sådan: *"Vi besluttede som udgangspunkt at bevare det kablede net, ikke trådløst, som dækker hele skolen, og at computerne skulle være traditionelle maskiner, ikke bærbare, da vi ved denne model kunne indkøbe flere computere. År 2 besluttede vi, at nye maskiner skulle være "tynde klienter", hvorved vi forøgede maskinparken væsentligt."*

Andre skoler har valgt bærbare computere for at understøtte fleksibilitet. Eksempelvis var argumenterne for bærbare computere på én skole: *"Det var vigtigt for os, at det blev bærbare computere, fordi vi vurderede, at så ville pc'erne anvendes oftere, end hvis det blev stationære pc'er. Det har også været tilfældet"*. På en anden skole forklarer skolens ledelsesteam i sin selvevalueringsrapport: *"(Skolen) har helt bevidst fra satsningens start købt mange bærbare computere. Dette dels på grund af skolens fysiske rammer (ingen ledige lokaler til it), men mest fordi bærbare computere passer bedre til den fleksible skole"*.

I 2005 var det kun muligt at indkøbe computere med tilskud fra ITIF-satsningen, men i 2006 og 2007 var det desuden muligt at indkøbe interaktive tavler og projektorer med tilskud. Flere af de deltagende skoler har modtaget tilskud til indkøb af interaktive tavler. Et ledelsesteam beskriver i sin selvevalueringsrapport: *"ITIF-satsningen har medført større fokus på potentialet og mulighederne med interaktive tavler, hvorfor flere i personalet gerne vil have denne mulighed i deres undervisning"*. En enkelt skoleledelse bemærker dog at særligt i forhold til de interaktive tavler burde der have været en plan for implementering og mål for anvendelsen i undervisningen, hvilket der på mange skoler ikke har været.

Endelig har der været mulighed for et tilskud på 15.000 kr. til anskaffelse eller videreudvikling af et videndelingssystem. Tilskuddet til videndelingssystemerne berøres kun overfladisk når kommunerne og skolelederne skal beskrive eller vurdere ITIF-satsningen.

4.3 Placeringen af computerudstyr til 3. klasse indkøbt med støtte fra ITIF

Det var et krav fra Undervisningsministeriet at computerudstyr indkøbt med tilskud fra ITIF-satsningen skulle placeres i 3.-klassernes nærområde, hvilket er defineret sådan at eleverne skal kunne gå til og fra computere i løbet af en undervisningstime, og at de yngste klasser (især 3. klasse) skulle have fortrinsret til at bruge udstyret.

I selvevalueringsrapporterne beskriver skolernes ledelsesteam at computerudstyret blev placeret hos 3. klasserne i det år det blev indkøbt, men de fortolkede kravet om placering forskelligt i de efterfølgende skoleår.

På flere af skolerne har computerudstyr som er indkøbt med tilskud fra ITIF været tilknyttet den klasse der på anskaffelsestidspunktet var 3. klasse, og herefter fulgt klassen i dens videre skoleforløb. Herigennem har de deltagende skoler der har fået tilskud i alle tre år, fået nyt computerudstyr til tre årgange. På andre skoler har ITIF-udstyret fulgt klassetrinnet, så når eleverne kom i 3.-klasse så har de anvendt computerudstyret.

Atter andre steder er udstyret anskaffet til 3. klasse, men i selvevalueringsrapporterne bemærker skolernes ledelsesteam at udstyret gradvist er overgået til at blive anvendt af alle skolens elever. På de skoler hvor dette er sket, og som har anskaffet bærbare computere, har skolernes ledelsesteam forklaret udviklingen med at udstyret er mobilt og fleksibelt og derfor lægger op til at blive delt.

5 Yderligere initiativer til understøttelse af satsningen – merudgifter og kompetenceudvikling

Selvevalueringsrapporterne fra skolernes ledelsesteam og kommunerne viser at både skoler og kommuner primært har haft fokus på at anskaffe computere og få elev per computer-ratioen bragt ned. Der har i mindre grad været fokus på lokalt at igangsætte yderligere ak-

tiviteter for at understøtte integrationen og anvendelsen af det computerudstyr der er indkøbt med støtte fra ITIF.

Det fremgår desuden af selvevalueringsrapporterne at mange af skoleledelserne og kommunerne ikke har medtænkt følgeudgifter til opsætning, drift og opgradering af udstyret da de valgte at ansøge om tilskuddet.

5.1 Merudgifter til opsætning og drift samt anskaffelse af andet computerudstyr

Flere af de deltagende skoleledelser og kommuner giver i deres selvevalueringsrapport udtryk for at ITIF-satsningen har medført øgede udgifter til området it i folkeskolen generelt. Det er dog forskelligt om det er for kommunen som helhed, eller om det er for de enkelte skoler udgifterne er steget, hvilket bl.a. er afhængigt af den lokale budgetlægningsmodel. I nogle tilfælde har både skolen og kommunen oplevet en øgning af udgifterne.

Først og fremmest giver kommunerne udtryk for at de har haft øgede udgifter til fx trådløse netværk, kabling, servere, indkøb af vogne til opbevaring af bærbare computere, support og uddannelse af it-vejledere og en øgning af timetallet til disse. For nogle få kommuners vedkommende er der ikke sket en væsentlig ændring i udgifterne til it i skolen, men i stedet en omprioritering af de allerede afsatte it-midler til de områder som ITIF-satsningen har fokuseret på. I en kommune har ITIF-satsningen fx fremskyndet indkøb af trådløst netværk da skolerne har anskaffet bærbare computere for tilskuddet.

Side
7/15

En række af skolelederne peger i deres selvevalueringsrapporter på at der har været en del følgeudgifter ved ITIF, at de kommunale midler har vist sig at være utilstrækkelige, og at der dermed har været et behov for også at satse store dele af skolens øvrige midler på it. I de tilfælde hvor kommunen ikke har satset økonomisk på it i skolen, har skolerne selv haft store udgifter. Nogle af skolelederne bemærker da også i deres selvevalueringsrapport at det store indkøb af computere har haft en afsmittende effekt på efterspørgslen efter og brugen af andre elektroniske værktøjer. En række af skoleledelserne bemærker fx at de har indkøbt ekstra digitale kameraer.

Enkelte kommuner bemærker dog også at der er nogle skoler der ikke har haft tilstrækkelig økonomisk kapacitet til at bruge hverken hele eller dele af tilbuddet fra Undervisningsministeriet og dermed få det ønskede it-løft. En kommune skriver fx i sin selvevalueringsrapport: *"Svagheden er, at det er en ordning, der tilgodeser kommuner/skoler, der, på det givne tidspunkt, har "overskud" til at indgå i aftalen. Skoler, der ikke har dette overskud, kan således ikke udnytte tilbuddet, og vi ser efterfølgende en stigende ulighed på it-skoleområdet i kommunen"*. Hermed har ITIF-satsningen skabt ulighed blandt skolerne som en anden kommune bemærker.

5.2 Opgaven med at implementere computerudstyret er undervurderet

Der kan være langt fra at skrive en ansøgning om tilskud til computerudstyr til efterfølgende at anvende udstyret i undervisningen. Nogle af skolelederne og kommunerne undervurderede opgaven med at indkøbe, klargøre og drifte det nye computerudstyr som blev anskaffet.

En kommune skriver i sin selvevalueringsrapport: *"At indkøbe, klargøre, udbringe og opstille så meget it-udstyr var en meget stor udfordring for it-afdelingen. Det betød for skolerne*

ventetid på at kunne tage udstyret i brug". Et ledelsesteam fra en skole i en anden kommune har oplevet lignende problemer: "Der har dog været en del problemer med implementeringen! De fleste af skolens bærbare computere har stået ubrugte hen i lange perioder. Dette skyldes dels problemer af teknisk karakter og dels manglende procedure for anvendelsen, fx hvordan skal og kan maskinerne bruges!!!" Ledelsesteamet på denne skole noterer dog efterfølgende: "Implementeringen er dog kommet i gang".

5.3 Ikke tilbud om kompetenceudvikling af lærere i forbindelse med ITIF

Skoleledelserne beskriver i deres selvevalueringsrapporter at de har haft forventninger om at øgningen af maskiner ville styrke anvendelsen af it generelt, men undersøgelsen peger på at både skoleledere og kommuner i mindre grad har fokuseret på hvordan de nye computere skulle integreres i undervisningen.

De fleste af skoleledelserne og kommunerne har ikke igangsat initiativer for at understøtte anvendelsen af den anskaffede it. På enkelte skoler har ledelsen fulgt ITIF-satsningen op med kompetenceudvikling, men på de fleste af de deltagende skoler er der ikke gennemført særlige kompetenceudviklingsmæssige tiltag i forbindelse med ITIF-satsningen. En af skoleledelserne bemærker fx i deres selvevalueringsrapport: "De nyanskaffede computere har samme image og brugerflade som de stationære computere på skolen, og der er derfor ikke væsentligt nyt, der fordrer et kursus". På denne skole vurderede ledelsen altså at det eneste der var behov for, var at vise lærerne "(...) hvordan computerne hentes og anbringes i opladerskabene".

De fleste af ledelsesteamene vurderede endvidere at lærerne allerede har de fornødne it-kompetencer da de har gennemført Skole-IT, og derfor var der ikke behov for særlig kompetenceudvikling i forbindelse med anskaffelsen af computerudstyr med tilskud fra ITIF-satsningen. Eksempelvis skriver et ledelsesteam i deres selvevalueringsrapport: "I 2005, da det første it-udstyr skulle implementeres, havde skolens lærere alle taget det pædagogiske it-kørekort. Der var derfor ikke behov for yderligere kompetenceudvikling af lærerne".

Der har generelt på de deltagende skoler været en forventning om at når computerudstyret blev gjort tilgængeligt, ville det automatisk blive taget i brug. Imidlertid er det beskrevet i rapporten *It i skolen. Status og visioner* som også er udarbejdet i forbindelse med dette projekt, at der stadig er et stort behov for kompetenceudvikling for at sikre optimal anvendelse af it i undervisningen.

Som del af ITIF-satsningen er der blevet udviklet fagpædagogiske kurser og kurser med fokus på specialundervisning, undervisningsdifferentiering og holddannelse. De deltagende skoleledelser har ikke været særligt opmærksomme på eksistensen af disse tilbud, og de er derfor ikke blevet anvendt. Nogle af skolelederne mener at ITIF-satsningen kun har haft fokus på indkøb af maskiner og ikke på efteruddannelse til lærerne. Et ledelsesteam skriver fx: "Svagheden ved projektet er, at det er nødvendigt at følge indkøb af maskiner op med uddannelse af lærere i den pædagogiske anvendelse af mediet i de enkelte fag. Dette har der ikke været tilstrækkelig økonomisk mulighed og måske heller ikke ledelsesmæssig bevågenhed for".

Flere af skoleledelserne og kommunerne beskriver i deres selvevalueringsrapporter at de ville ønske at ITIF-satsningen havde tilbudt skolerne midler som var øremærket kompeten-

ceudvikling for lærere som har problemer med den pædagogiske anvendelse af it i undervisningen.

ITIF-satsningen har også støttet udviklingen af it-baserede undervisningsmaterialer og "elevuniverser" på EMU samt adgang til pædagogiske tjenester på museer, science-centre m.m. Dette tilbud er de fleste af skolernes ledelsesteam ikke opmærksomme på. En enkelt kommune bemærker at den ville have foretrukket at skolerne var blevet tilbudt midlerne øremærket indkøb af digitale læremidler.

6 Vurdering af udbyttet af ITIF-satsningen

Mange af skolelederne giver i deres selvevalueringsrapporter udtryk for at ITIF kom i rette øjeblik, og vurderer at de på skolerne ikke selv ville have været i stand til at opgradere deres computerudstyr hvis det ikke havde været for ITIF. En skoleleder udtrykker det sådan: *"Ambitionerne på området havde været lige så store uden ITIF, men det havde ikke været muligt at indfri dem med samme hast, og dermed havde risikoen for, at ambitionerne ikke blev indfriet, også været større"* Et andet ledelsesteam skriver: *"Maskinmæssigt har skolen haft stort udbytte af støtten, i og med at en stor del af skolens nuværende maskiner er indkøbt for ITIF-midlerne"*. Og et tredje ledelsesteam skriver: *"ITIF-satsningen var helt nødvendig set i forhold til de eksisterende mål for implementeringen af it i undervisningen. Investeringen i bærbare computere sammenholdt med etablering af et trådløst netværk på hele skolen har markant forbedret den enkelte lærers muligheder for at anvende it og computere som et redskab fleksibelt i undervisningen og i elevernes læring såvel i som uden for klasserummet."*

Side
9/15

I vurderingen af udbyttet af ITIF-satsningen er skolernes ledelsesteam og kommunerne generelt meget fokuserede på den kvantitative opkvalificering af computerudstyret. En kommune vurderer i sin selvevalueringsrapport udbyttet sådan: *"På det tekniske område har ITIF betydet, at vi for første gang nogensinde har tidssvarende og nogenlunde velfungerende it-udstyr på alle skoler"*. Et ledelsesteam fra en skole udtrykker det sådan: *"Uden satsningen ville skolen helt klart ikke have haft det nuværende antal arbejdspladser. Det at udstyret med satsningen er blevet let tilgængeligt, har helt sikkert øget brugen af it på alle niveauer"* Et andet ledelsesteam skriver i sin selvevalueringsrapport: *"Skolen har haft et virkelig godt udbytte. Vi har fået udskiftet samtlige pc'er på skolen, hvilket ikke havde været muligt inden for skolens økonomiske råderum. Elever og lærere har nu let adgang til pc'er, uanset hvor på skolen de befinder sig, og der er faktisk altid ledige pc'er på skolen"*.

En vurdering af et generelt positivt udbytte af ITIF-satsningen på de deltagende skoler går igen i de fleste af selvevalueringsrapporterne. Flere af skolernes ledelsesteam vurderer at ITIF-satsningen har påvirket anvendelsen af it på andre klassetrin end 3. og på skolen generelt. Et ledelsesteam skriver fx i sin selvevalueringsrapport: *"ITIF-satsningen har haft stor betydning for it-anvendelsen på skolen. Uden denne satsning havde vi ikke fået det nuværende antal af computere så hurtigt at vi har ca. 1 computer pr. 3 elever. Satsningen har gavnnet i hele skoleforløbet og ikke blot omkring elever i 3. årgang. Alle har fået lettere adgang til en computer, men også brug af andet digitalt udstyr"*. Ledelsen bemærker endvidere: *"It-satsningen har haft afsmittende virkning på andre elektroniske værktøjer. Projektoren er blevet fast del af elevernes fremvisning af projektopgaven, hvor også elever anvender det digitale kamera/videokamera og egne billeder i anvendelse af it"*.

Skolernes ledelsesteam vurderer i deres selvevalueringsrapporter generelt at de klasser der har fået stillet det nye computerudstyr til rådighed, har øget deres anvendelse af it, og at eleverne er mere kompetente hvad angår anvendelse af it.

På nogle af skolerne ses det som en styrke ved ITIF-satsningen at midlerne har været øremærket indskolingen. Et ledelsesteam skriver i sin selvevalueringsrapport: *"Styrken har været at der er skabt fokus på it allerede i indskolingen, hvilket mange elever har profiteret af"*. En anden skoleledelse oplever at ITIF-satsningen har været succesfuld fordi 3.- og 4.-klasserne nu i højere grad har taget it i brug hvor det tidligere især var 6.- til 9.-klasserne der anvendte it. Denne skoleledelses oplevelse er hermed i overensstemmelse med den analyse som lå til grund for Undervisningsministeriets øremærkning af satsningen til 3. klasse.

På en anden skole ser ledelsen det dog omvendt som en begrænsning at ITIF-midlerne har været øremærket 3. klasse: *"Overbygningen havde også et stort behov for it-udstyr til undervisningen – især efter at alle folkeskolens fag er blevet prøviefag. Når ITIF har været øremærket 3.-klasserne er det nemlig ikke kun et spørgsmål om at midlerne en gang har været brugt på 3. klasse, men der har også været hensyn i forhold til opgradering og af hardware og software at tage."*

Et andet ledelsesteam bemærker ligeledes at det øremærkede computerudstyr på deres skole har givet anledning til misundelse fra lærere og elever på andre klassetrin.

Side
10/15

Endelig bemærker flere skoleledelser og kommuner vigtigheden af at Undervisningsministeriet med ITIF-satsningen har sat fokus på it i skolen. Et ledelsesteam skriver fx i sin selvevalueringsrapport: *"Vi er af den overbevisning at det at Undervisningsministeriet har sat fokus på it, har gjort det nemmere for skolen og dens personale at argumentere for brugen af it i undervisningen. Man kunne spørge skulle det være nødvendigt, og ja, i (skolens navn)s område var der ved projektets opstart mange forældre der ikke benyttede it i deres hverdag."*

7 It i skolen efter ITIF-satsningen

Flere af skoleledelserne giver i deres selvevalueringsrapporter udtryk for at der via ITIF er kommet fokus på it i skolen, og at ITIF-midlerne kom i rette øjeblik. Flere af skolernes ledelsesteam er også bevidste om at der er skabt behov og forventninger om at ITIF-satsningen følges op i fremtiden. Et ledelsesteam udtrykker det sådan: *"ITIF-satsningen har betydet, at elevernes brug af computere er forøget væsentligt. Den har også vist, at når computeren bliver et redskab, der bruges jævnligt, opstår der et behov for endnu flere computere. Dette er blevet tydeliggjort ved, at lærerne ikke kan regne med at have computere til rådighed på grund af den udbredte anvendelse. Udviklingen viser, at når computere er blevet et naturligt redskab, er det nødvendigt, at alle elever har en. Dette rejser så spørgsmålet om, hvordan vi snarest muligt når dertil"*.

Mange af skoleledelserne og kommunerne udtrykker i deres selvevalueringsrapporter bekymring over hvordan den videre udvikling og opretholdelsen af it-kapaciteten skal varetages. Efter ITIF-satsningen er der skabt et behov, og "(...) der vil ikke være mange skoler med økonomisk mulighed for fortsat samme udvikling og udskiftning af computere", vurderer en kommune i sin selvevalueringsrapport. Når skoleledelserne skal vurdere svaghederne ved ITIF-satsningen, peger de i høj grad på de økonomiske omstændigheder efter ITIF. Kommunerne beskriver i deres selvevalueringsrapporter at de forventer økonomiske

udfordringer i fremtiden både til at vedligeholde og til at anskaffe mere computerudstyr. De forventer det vil få indflydelse på både skolernes og kommunens budgetter i fremtiden.

Skoleledelserne og kommunerne er bevidste om at udgifterne til it efter ITIF-satsningen skal afholdes for egen regning, og beskriver i deres selvevalueringsrapporter at det vil medføre nogle nedskæringer på andre områder. Et ledelsesteam på en skole udtrykker det sådan: *"Svagheden ved ethvert tidsafgrænset projekt i offentligt regi er selvfølgelig den forventning der kan komme i offentligheden om at projektet automatisk og uden konsekvenser for andre områder overgår til drift, altså også eksisterer efter projektets ophør"*. Et andet ledelsesteam beskriver det på denne måde: *"Svagheden er altså at økonomi bliver begrundelsen for om noget fortsætter eller fortsat udvikles. Og da det er svært at fjerne noget fra såvel personale som elever der fungerer i deres hverdag, og som de udvikler i samarbejde (...), betyder det at der vil blive foretaget fravalg i forhold til andre initiativer, og det kan i nogle øjne synes som om det er bestemte personer eller bestemte ideer der altid får "først" ud fra den kommende ramme"*.

Ledelsen bemærker også at det ikke er noget der udtales højt på skolen, men at ledelsen er nødt til at tage hensyn til dette i sin planlægning.

Kun enkelte kommuner noterer i deres selvevalueringsrapporter at de budgetterer med øgede udgifter til it i skolen i fremtiden. En sådan kommune vurderer i sin selvevalueringsrapport at denne prioritering er et resultat af ITIF-satsningen, idet den har fået kommunalpolitikernes øjne op for behovet for udvikling på området. Kommunen har derfor udviklet en fireårig plan der tilgodeser både den tekniske og den pædagogiske udvikling på it-området.

Den generelle tendens er dog en anden. Flere af kommunerne beskriver i deres selvevalueringsrapporter at de ikke har råd til at vedligeholde og følge op på den udvikling der er sat i gang med ITIF-satsningen. Derfor vurderer flere at det langsigtede udbytte af satsningen vil være begrænset. En kommune vurderer i sin selvevalueringsrapport styrker og svagheder ved ITIF-satsningen sådan: *"Styrken var at der skulle ske en medfinansiering, men det er også svagheden. Da medfinansieringen stoppede, forsvandt politikernes fokus, og der bliver ikke afsat midler til at vedligeholde it-udstyret. Den langsigtede effekt forsvinder når "løftet" ikke følges op med midler til vedligeholdelse og fornyelse"*.

En kommune bemærker i sin selvevalueringsrapport at ITIF-satsningen for at få gennemslagskraft på længere sigt kræver nogle mere langsigtede strategier for it både lokalt og nationalt, hvilket kommunen vurderer ikke eksisterer i øjeblikket.

Opsummering

Opsummerende fremgår det at både skolernes ledelsesteam og kommunerne er meget positive over for ITIF-satsningen og muligheden for at få tilskud til computerudstyr. I forbindelse med satsningen har skolernes ledelsesteam og kommunerne imidlertid fokuseret på anskaffelsen af computere, mens efterfølgende understøttelse og udvikling af anvendelsen af disse computere i undervisningen ikke har været i fokus, og flere vurderer at dette nok er blevet undervurderet. De fleste af kommunerne og skolernes ledelsesteam har ikke en strategi for den fremtidige opgradering af det anskaffede udstyr.

8 Følgegruppens vurdering af og kommentarer til resultaterne

Deltagerne på seminaret den 26. maj 2009 blev bedt om at vurdere og perspektivere resultaterne og vurdere styrker og svagheder ved ITIF-satsningen.

Overordnet var resultaterne ikke overraskende for deltagerne som generelt kunne genkende resultaterne fra erfaringer i deres egne kommuner.

Deltagerne fremhævede særligt at ITIF-satsningen har givet et løft til skolerne som ikke ville have været muligt uden tilskuddet, og at it i skolen med satsningen kom på den kommunale dagsorden. Deltagerne kunne imidlertid også genkende forventningen om at it, hvis bare det anskaffes, bliver taget i brug, og at der ikke var beregnet ekstra udgifter til installation, support og opdatering af det anskaffede udstyr. Flere af deltagerne bemærkede videre at de i deres kommuner heller ikke havde prioriteret kompetenceudvikling. Deltagerne beskrev at det beløb som blev afsat i kommunen til it i skolen, var en fast ramme, og at fokus derfor var på at få det maksimale tilskud.

Det blev fremhævet som en styrke ved ITIF-satsningen at den overordnet har haft en god spredning mellem typerne af initiativer (tilskud til computerudstyr, udvikling af læremidler og andet indhold, kompetenceudviklingstiltag osv.). Flexibiliteten der blev udvist ved at der blev givet mulighed for at anskaffe interaktive tavler fra 2006, blev endvidere fremhævet som positiv. Endelig bemærkede en deltager at eMuseum først er ved at være klar til brug nu, men at han forventede at når museerne har fået nogle erfaringer og en ramme for digitalt at formidle deres viden, vil der kunne høstes et stort udbytte for skolerne i de kommende år.

Af kritiske kommentarer blev det dog nævnt som en svaghed ved ITIF-satsningen at tilskuddet til anskaffelse af computerudstyr havde taget al opmærksomheden. En repræsentant for en kommune bemærkede videre at det er problematisk at Undervisningsministeriet er gået ind på et område som er kommunernes ansvar, da det medførte at lokale strategier og prioriteringer blev tilsidesat for den nationale satsning. Denne deltager udtalte frygt for at kommunerne vænner sig til at afvente tilskud fra Undervisningsministeriet frem for at følge lokale strategier og tænke langsigtet. Dette standpunkt var der dog ikke enighed om. En anden deltager bemærkede at en national satsning netop er gavnlig mht. at sikre et fælles fokus og løft. Endelig blev det bemærket at kravet om ekstern revision i nogle kommuner havde været besværligt at leve op til.

Side
12/15

9 Følgegruppens forslag til initiativer som understøtter den fremtidige udvikling af it i skolen

Følgegruppen diskuterede endvidere hvad der realistisk kan gøres for at imødekomme de udfordringer som undersøgelsen har peget på, og for at understøtte den fremtidige udvikling af it i skolen. Deltagerne havde en række forslag til henholdsvis det nationale niveau, det kommunale niveau og skoleniveauet. Forslagene blev diskuteret i grupper, og der blev ikke gennemført en endelig og fælles prioritering af forslagene. Derfor er enkelte af forslagene i modstrid med hinanden.

8.1 Forslag til det nationale niveau

- **En national strategi og klare retningslinjer:** Deltagerne vurderede at mange kommuner har haft en strategi på it-området, men at der ikke er kommet nye strategier som er tidssvarende. De vurderede at der er behov for en national strategi og klare retningslinjer i forhold til at udvikle nye lokale strategier. Nogle af deltagerne opfordrede regeringen og KL til at udarbejde en fælles strategi og rammesætning for de næste tre år. Ved at sætte regeringen og KL sammen ønskede deltagerne at få en fælles reference for hvad man fra politisk side gerne ser kommunerne gøre på området. Nogle efterspurgte endvidere målsætninger eller retningslinjer for hvad der er et acceptabelt it-niveau for en skole og et undervisningslokale. Dette skulle fungere som en rettesnor for skoler og kommuner.
- **Ministeriet skal støtte udviklingen og vise eksempler på god praksis:** Ministeriet har en central rolle i forhold til at støtte udviklingsarbejde og formidle eksempler på god innovativ praksis, eksempelvis på hvordan web 2.0 og mobile enheder kan anvendes fagdidaktisk og i fagene. Dette vurderede flere af deltagerne var vigtigere end at støtte fx anskaffelse af hardware.
- **It skal ind i læreruddannelsen:** It skal ind i læreruddannelsen, og man skal ikke kunne forlade læreruddannelsen uden kompetencer i it.
- **Støtte til uddannelse af it-vejledere:** Deltagerne efterspurgte støtte til uddannelsen af it-vejledere på samme måde som der er ydet tilskud til uddannelsen af fx naturfagsvejledere. Dette vurderede deltagerne som nødvendigt for at sikre udviklingen på længere sigt.
- **Lettere og gratis adgang til digitale læremidler:** Deltagerne efterspurgte nationalt frikøb af digitale læremidler som fx DR's /skole og oplæsningsprogrammer eller udvikling af et nationalt udbud af digitale læremidler som det norske www.viten.no.
- **Gennemskuelige ophavsrettigheder:** Behov for oprydning i lovgivningen om analoge og digitale ophavsrettigheder som nogle af deltagerne vurderede som uoverskuelig og upraktisk for lærerne. Endvidere efterspurgte deltagerne en central løsning på betalingen til Copydan på samme måde som for biblioteksafgifterne.
- **Forlag bør tilbyde digitale kopier af analoge læremidler:** Forlagene opfordres til at tilbyde digitale kopier af deres analoge læremidler. Dette vil være nyttigt fx til anvendelse på de interaktive tavler og til brug af oplæsningsprogrammer for læsesvage elever.
- **Nye forretningsmodeller for forlagene:** Deltagerne ønsker en mere differentieret prissætning. Eksempelvis en mulighed for at betale for *brug* af materiale frem for at skolerne skal betale en samlet licens eller indkøbe store pakker. Dette vurderer deltagerne vil motivere forlagene til at udvikle nogle læremidler som reelt anvendes.
- **Modernisering af SkoleIntra:** Nogle deltagere bemærkede at SkoleIntra ikke er tidssvarende, og efterspurgte en modernisering af SkoleIntra.

- **Computere til skolen på SKI:** Deltagerne efterspørger billigere it-udstyr, og derfor blev det foreslået at it-udstyr til undervisningsbrug kommer på SKI-aftalen (Statens og Kommunernes Indkøbs Service). Dette vil forudsætte at kravene til computere til undervisningsbrug defineres, da disse krav er anderledes end til computere til fx kontorarbejde. Der blev beskrevet behov for henholdsvis en "pædagogisk" computer til almindelig brug i undervisningen og en multimediemaskine til mere avancerede opgaver.

8.2 Forslag til det kommunale niveau

- **Drift og opgradering af it bør være en fast driftsomkostning:** På de kommunale budgetter skal drift og opgradering af it-infrastrukturen indgå som en fast årlig driftsomkostning på samme niveau som vand og varme. Nogle af deltagerne bemærkede at der på nuværende tidspunkt ikke sker en kontinuerlig udvikling, men at almindelig drift og opgradering er en årlig diskussion under budgetforhandlingerne. Deltagerne ønsker at det kun er udviklingsinitiativer inden for området som årligt skal indgå i budgetforhandlingerne.
- **Fremtidens infrastruktur:** Nogle af deltagerne understregede at elevernes mulighed for at medbringe deres egen computer og koble sig på en god netforbindelse på skolen skal prioriteres i de kommende år, ligesom netbaserede programmer skal prioriteres.
- **Revidering af afrapporteringen i kvalitetsrapporterne:** Nogle deltagere efterspurgte at kommunernes kvalitetsrapporter i højere grad sætter fokus på den pædagogiske anvendelse af bl.a. it, og at man ophører med at rapportere elev per computer-ratio.
- **Bedre videndeling mellem kommunens skoler:** Nogle af deltagerne understregede vigtigheden af at der udvikles kommunikationsstrategier på kommune- såvel som på skoleniveau, og at der arbejdes aktivt med videndeling mellem skoler.

8.3 Forslag til skolerne

- **Årlig opfølgning på anvendelsen af it:** Alle skoler skal hvert år evaluere deres egen it-indsats, herunder fastlægge næste års indsatser.
- **Fokus på anvendelsen af it i fagene:** Fokus skal væk fra elev per computer-ratioen og i stedet rettes mod hvordan it anvendes i fagene, og mod at udvikle den fagdidaktiske anvendelse. Nogle deltagere foreslår at der stilles krav til at de it-didaktiske tiltag indgår i årsplanerne.
- **Digitale læremidler:** Skolerne bør prioritere indkøb af digitale og netbaserede læremidler.
- **Satsning på bedre videndeling:** Der skal på skolerne arbejdes med at udvikle en kultur for bedre videndeling.

Appendiks A

Oversigt over deltagere på seminaret *It i skolen. Afsluttende seminar med følgegruppen* afholdt 26. maj 2009 i Middelfart.

Oversigt over deltagere

Egedal Kommune	Anette Vestergaard Nielsen	Gruppe 1
Egedal Kommune	Ole Madsen	Gruppe 2
Esbjerg Kommune	Jan Meesenburg	Gruppe 2
Esbjerg Kommune	Kerstein Book	Gruppe 4
Hedensted Kommune	Thomas Skovgaard	Gruppe 4
Københavns Kommune	Merete Arent	Gruppe 1
Københavns Kommune	Jette Risgaard	Gruppe 2
Næstved Kommune	Søren Fini Christensen	Gruppe 2
Odense Kommune	Lisbet Kühn	Gruppe 3
Randers Kommune	Helen Guldbæk Christensen	Gruppe 3
Randers Kommune	Lone Thomsen	Gruppe 2
Silkeborg Kommune	Steen Demuth	Gruppe 4
Silkeborg Kommune	Lars Bo Nielsen	Gruppe 1
Struer Kommune	Steen Rasmussen	Gruppe 1
Aalborg Kommune	Erling Schmidt	Gruppe 4
Aalborg Kommune	Flemming Holt	Gruppe 2
Århus Kommune	Jens Nygaard	Gruppe 3
Undervisningsministeriet	Lilla Voss	Gruppe 1
KL	Søren Christiansen	Gruppe 2
Skolelederne	Jens Barrit Lauersen	Gruppe 3
EVA	Marianne Hornskov	Gruppe 1
EVA	Sanya Gertsen Pedersen	Gruppe 4
EVA	Ida Rode Hansen	Gruppe 2
EVA	Kristine Vestergaard Christoffersen	Gruppe 3